

Uusi harjoituskirja lähisukukieltemme alalta

PERTTI VIRTARANTA *Lähisukukielten lukemisto*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 1967. 239 s.

Jo runsas vuosi sitten ilmestyi Pertti Virtarannan toimittama Lähisukukielten lukemisto, joka sisältää edustavia näytteitä kaikkien itämerensuomalaisten heimolaistemme kielistä ja sellaisena tarjoutuu hyödylliseksi apuneuvoksi alamme yliopisto-opetukseen. Omista laajoista keräelmistään toimittaja on saanut yli sadan sivun mittaiset karjalais- ja lyydiläistekstit, jotka esittelevät murteisto murteistolta näitä meille läheisimpiä kielimuotoja. Näytteet ovat, kuten enimmät muutkin kirjan tekstit, ennen julkaisemattomia ja tarjoavat siten myös tutkimukselle uutta aineistoa. Tverin osuus, jota on pidettävä erittäin ansiokkaana, on lähes 20 sivua. Lyydiläismurteiden näytteet ovat kahdesta kylästä, Haljärveltä ja Kuujärveltä, ja ne riittävät valaisemaan tätä Itä-Karjalan itäisten osien erikoislaatuista kieltä. Haljärvi edustaa tyypillistä pohjoislyydiä, Kuujärvi eteläisiä murteita. Oman keskimurteiden lisänsä olisi tuonut Viitanan tai Pyhäjärven tekstinäyte, jos sellainen olisi ollut käytettävissä.

Vepsän tekstit, 25 sivua, ovat Lauri Postin kokoelmista. Ne esittelevät oivallisesti kielen kolmea päämurteistoa, ja kun osa näytteistä on satuja, osa käytännön työn kuvausta, osa vanhoja uskomuksia, ne perehdyttävät lukijan monipuolisesti tutkimuksen kannalta tärkeään sukukielemme. Tekstien transkriptio on erehtymättömän tarkkaa.

Inkeroismurteita esittelevät R. E. Nirvi, Arvo Laanest ja Pertti Virtaranta. Soikkolan murteesta, joka meillä tunne-

taan ennen kaikkea Antti Sovijärven äännehistoriallisen monografian perusteella, on Nirvin tallentamia tekstejä, ja käytännönteiksi inkeroismurteiden tieteellisessä opiskelussa voitaneen suositellakin näihin teksteihin perehtymistä Sovijärven teoreettisesti perustettua Arvo Laanestin Hevaan näytteet ja Pertti Virtarannan Laukaansuun tekstit puolestaan tarjoavat täydentävää vertailuainesta. Inkerin osuus teoksessa on siten varsin vankka.

Vatjan ja viron kielennäytteet ovat Neuvosto-Viron Tiedeakatemiaan kielen ja kirjallisuuden laitoksen suomalais-ugrilaisen osaston kokoelmista. Niiden mukaantulo on osoituksena niistä hyvistä suhteista, jotka Viron ja Suomen tutkijain välillä nykyisellään vallitsevat ja jotka ennen pitkää antavat itämerensuomalaisten kielten tutkimukselle uusia ulottuvuuksia. Vatjan näytteet on litte-roinut ja valinnut Elna Adler (-Pajusalu), kielen erikoistuntija, jonka nimi on myös takeena niiden luotettavuudesta. Viron näytteet on valinnut viron murreainesten ansiokas tutkija, osastonjohtaja Mari Must, ja ne ovat kyllin laajat perehdyttääkseen suomalaiset opiskelijat viron päämurteistoihin.

Liivi esittäytyy teoksessa Eduard Väärin oivallisilla murrenäytteillä, jotka kaikki ovat tämän vuosikymmenen nauhoitteista ja siten jo ajallisesti sangen mielenkiintoisia.

Lähisukukielten lukemisto on verraten laaja teos. Se sisältää aineistoa runsaammin, kuin yliopisto-opetukseen sisälle-

tyillä luento- ja harjoituskursseilla on tilaisuus käsitellä. Sellaisena se tarjoaa riittävästi valinnan mahdollisuuksia. Suurin hyöty aineiston runsaudesta on kuitenkin siinä, että näytteiden perusteella voidaan suorittaa monipuolisia kirjallisia harjoitustehtäviä ja siten perehdyttää opiskelijat omatoimisesti käsittelemään itämerensuomalaista tutkimusmateriaalia. Vaikka sukukielten osuus suomen kielen yliopisto-opinnoissa on viime vuosina entisestään vähentynyt, toivottavasti kuitenkin opiskelijain joukossa on aina niitä, joiden tieteellinen

mielenkiinto kohdistuu oman kieleemme aluetta ulommaksi. Niille, joiden yliopistollisena arvosana-aineena on itämerensuomalaiset kielet, uusi lukemisto on luonnostaan keskeisimpiä työ- ja harjoituskirjoja. Ennen julkaisemattoman aineistonsa perusteella se on myös tutkijoille arvokas lähde-teos. Varmimpia keinoja tutkimusharrastuksen herättämiseksi onkin hyvien apuneuvojen luominen, ja kun teos nimenomaan opetuksen kannalta täyttää korkeat vaatimukset, se on mitä tervetullein lisä alamme kirjallisuuteen.

AIMO TURUNEN